

tueri posse confidit, a specie nostra quammaxime distat nec ullam habere potest relationem ad eandem. In illo quippe agebatur de Canonico, qui ex fundatione tenebantur dumtaxat: *d'intervenire* (in choro) *nelle solennità del SSmo Natale, di Pasqua, e di S. Eustachio*. Et exorta controversia super intelligentia mentis Fundatoris: an scilicet sub nomine sollemnitatum etc. interessentia incipere deberet a primis Vesperis sollemnitatum in testamento a Fundatore praescriptarum et an his venirent etiam illae, quae intra Missam in Sabbato sancto persolvuntur? jure declaratum fuit: Canonicum teneri interesse Missae Sabbati sancti, quia Vesperae ea die in choro non separantur a Missa. Species autem non est de obligatione adimplendi a Testatore impositum onus quod a jure procedit et cum jure conjungitur; verum de extensione privilegii ultra fines praescriptos seu de Pontificalibus, quae a Privilegiatis celebrari nequeunt, nisi ad formam indulti et solummodo in diebus ab Indulto designatis et expressis. Non secus igitur S. R. C. indebitae postulationi respondere debeat, nisi prout fecit, videlicet: *servetur stricte privilegium Benedicti XIV.*, ideoque, excluso Pontificale Sabbati sancti, posse oratorem solummodo ad formam Indulti in Pontificalibus Missam celebrare die sancto Paschatis.

Baren.

(Mitra.)

Honoris insignia et ea potissimum quae ad divinum cultum, sacrae rei decorem et Sacerdotum dignitatem promovendam amplificandamque maxime conferebant, a summis Pontifibus larga manu nonnullis Ecclesiis attributa, propter innumeros, qui irreperant, abusus, sa. me. Pius VII.

Constitutione, quae incipit: „*Decet Romanos Pontifices*“ ea omnia in universum certis limitibus ita cohibuit, ut singulis Canonicorum Capitulis, quae amplioribus privilegiis se aucta fuisse arbitrarentur, peculiaria sua jura in sacra Rituum Congregatione deducendi potestatem adjecerit, ut quod a canonicarum Sanctionum praescripto declinare visum esset, opportune decerneretur. Eapropter et Barenensis Metropolitana Ecclesia, quae sibi fuerant diversis temporibus ab hac sancta apostolica Sede indulta, illico deposuit. Quum autem penes populum mutatio isthaec admirationem dissensionemque conciliaret, modernus Rmus Archiepiscopus, dum ab Ecclesia Cathacensi ad Barensem Metropolitanam esset evector, a sa. me. Leone XII. oretenus impetravit, ut suae Cathedralis Canonici in usu omnium privilegiorum, sicuti ante memoratam Constitutionem, libere perseverarent. Illi itaque Canonici licite plenissimoque jure pontificalibus privilegiis hodie utuntur. Cupientes vero recensitae Constitutionis praescriptum non declinare praefataeque novae concessionis authenticum in Archivio futuris temporibus successoribusque Canonici monumentum asservare sacrorum Rituum Congregationi supplices enixaque porrexit preces tam idem Rmus Baren. Archiepiscopus, quam Metropolitanae Capitulum, postulantes privilegiorum omnium legitimam confirmationem.

Sacra autem Congregatio ad Vaticanum in ordinario coetu sub infrascripta die coadunata, omnibus mature perpensis consideratisque allatis documentis, rescribendum censuit: „Pro gratia confirmationis, excepta Mitra auro contexta et ad Dominum Secretarium cum Sanctissimo. Die 19. Decembris 1829.“

Facta autem de praemissis Domino

Nostro Pio VIII. Pontifici Maximo per me infrascriptum Secretarium relatione Sanctitas Sua sacrae Congregationis rescriptum adprobavit et confirmavit in omnibus, adeo ut in posterum Metropolitanae Ecclesiae Barenensis Canonici licite uti valeant Pontificalibus, sicuti ante memoratam Constitutionem, in ecclesiasticis functionibus, excepta tantum Mitra auro contexta. Die 23. recensiti mensis et anni. n. 4649.

NOTA GARDELL. AD HOC DECRET.

Mitra per se nihil est aliud quam capitis ornamentum et ea mulieres antiquitus et apud Hebraeos et apud paganos ornabantur et erant mitrae foeminis, quod galei sunt viris, et diversae erant virginum, diversae matronarum mitrae: *Judith. 10. 3.* legitur: *Discriminavit crinem capitis sui et posuit mitram super caput suum.* Isaias inter muliebria ornamenta adnumerat *torquem, monialia et mitram*, et de Magdalena scribit *Hieronymus cap. 10.*: *Non habuit crispantes mitras nec stridentes calceolos.* Nunc mitra est Episcoporum capitis ornamentum ac inter sacra pontificalia ornamenta adnumeratur, quae pariter suam habet particularem benedictionem, ut chirothecae, anulus, pastorale et ab Episcopo consecrante peculiari adhibita verborum formula consecratis imponitur et peculiaris oratio pronunciat, dum in Missis pontificalibus Episcopus ea ornatur. Sicuti mitra varia sortita est nomina et varia fuit pro diversis temporibus forma, sic diversa fuit et adhuc est in Ecclesia earumdem qualitas sive species. Ut de nomine dicam, appellata est *Apex, Sertum, Corona*, modo *sacerdotalis* modo *gloriae, Galea, Pileum, Thiara, Infula, Cidaris*. Si de forma loquamur, diversa haec quoque fuit, alia Pontificum, alia Episcoporum, alia in cuspidem in su-

periori parte ad instar Coni terminabat, alia minus cuspidata et valde obtusas cuspides habebat, aliae bifides erant et breviores, sed temporis progressu adeo earum forma varia evasit, ut de his certi nihil possit affirmari. Si eruditorum scripta hac in re persequi vellemus, si picturas, si musiva opera, quae in antiquioribus tum nostrae hujus Urbis tum in aliis Ecclesiis conspiciuntur, invisere, satis superque hoc evinceretur. Adeat, si quis optet, eruditissimum Christianopol, qui in suo opere plures profert veterum Mitrarum figuras et duodecim enumerat, quarum una ab altera differt et una tantum ex his nostrorum temporum Mitris assimilatur. Ex his autem pleraque non in lateribus, ut nostrae, sed in anteriori parte sunt apertae. Haec advertenda putavi, ut quisque agnoscat, quanta fuerit in sacris ipsis ornamentis per varia saecula varietas.

Antiquissimum est hoc ornamentum, quidquid putent Panvinius et Menardus, qui solo quorumdam Auctorum silentio innituntur. Adeat, si quis velit, Martenium, Mabillonium, Georgium et si velit etiam Cardinalem Bona, qui licet conciliet sententias, aliquod saltem capitis ornamentum Episcopis assignat ab ipso Ecclesiae exordio. Antiquissimum sane est hoc Mitrae ornamentum, et si a vetere lege illud desumptum dicamus, a veritate certe non discedemus. In hac enim Sacerdotes et Levitae Mitra utebantur et Deus ipse hoc praescripserat ornamentum. *Et impones eis Mitras*, legitur *Exodi cap. 9.* *Posuitque Mitras, ut jusserrat Dominus*, legitur in Levitico; et in Mitra Summi Hebraeorum Pontificis Dei nomen inscriptum inspiciebatur. In nova quidem lege, ipsa nascente Ecclesia, Mitra adhibebatur, et si audiantur Epiphanius et Hieronymus atque Ba-

ronius, Mitra erat ea, qua utebatur s. Jacobus Apostolus ut Episcopus Hierosolymitanus, et Mitra pariter erat ornamentum illud s. Joannis Apostoli et Evangelistae, de quo scribit Poly-crates Episcopus Ephaesinus et ut scribit Epiphanius, *auream laminam* in fronte eundem Apostolum habuisse quam et Mitram fuisse clarissime asserit. Nostris hisce temporibus eadem est omnium Mitrarum forma, sed varia earum species, quae triplex est juxta Caeremoniale Episcoporum. Una, quae *pretiosa* dicitur, quia *gemmis et lapidibus pretiosis vel laminis aureis vel argenteis contexta esse solet*, altera *auriphrygiata sine gemmis et sine laminis aureis vel argenteis sed vel aliquibus parvis margaritis composita vel ex serico albo auro intermixto vel ex tela aurea simplici sine laminis et margaritis*. Ex hoc quisque videt in hac secunda Mitrae specie Caeremoniale non excludere aliquod ornamentum a materia serica auro intexta, qua conflata est, sed et solum laminas et margaritas, eas nempe, quibus pretiosior ornata est, unde si quis hac utatur, ut descripta reperitur a Caeremoniali, non ideo posset reprehendi quasi pretiosa uteretur. *Tertia quae simplex vocatur sine auro ex simplici serico damasceno vel alio aut etiam linea ex tela alba confecta rubeis laciniis seu frangiis et cistis pendentibus*. Haec triplex est Mitra ex ipsa Caeremonialis Episcoporum descriptione et statuto. Unum hic adnoto quoad Mitram quam ex serico damasceno confectam dicit, hanc nempe esse ex consuetudine et praesi sive ad distinctionem dignitatis prae aliis propriam exclusivae solummodo S. R. E. Cardinalium, qui dum simplicem gestant non ex tela linea sed damascenam in capite gestant. Plura hic proferri possent de usu Mitrae. Mitrae usus

non solum Episcoporum sed et Presbyterorum et Diaconorum Cardinalium propria est ex concessione Summorum Romanorum Pontificum et si monumenta persequemur vel hujus generis investigemus memorias, ea a paucis annis post millesimum jam utebantur. Atque etiam de Mitris Summi Pontificis addi hic possent, sed ne longior aequo sim, satis sit innuere olim Mitram Summorum Pontificum a Mitris Episcoporum diversam fuisse. Haec noscere qui cupiat, adeat Mabillonium, Papebrochium, Cajetanum, Ciampinum et Vaticanos Codices. Unaquaeque Mitra dua habet cornua duasque in posteriori parte, quae super humeros fluctuantes pendent, lineas ad instar vitarum, quarum extremitates quoad primam alteramque Mitrarum speciem aureis laciniis ornata est; tertia vero rubri coloris laciniis habet. Haec de Mitra ait Sicardus Cremonensis eam breviter describens: *Mitra sumitur a lege, quae thiara, cydaris, infula, pileum appellatur. Ea bysso conficitur, auro et gemmis ornatur, habens duo cornua duasque lingulas posteriori et fimbrias dependentes inferius. Hac caput velatur et coronatur*. Huic consonat Innocentius III. lib. 1. de mysteriis Missae cap. 44., qui simul et materiam et formam describit et significationes mysticas tradit. *Mitra Pontificis, scribit ipse, scientiam utriusque testamenti significat: nam duo cornua duo sunt testamenta, duae fimbriae spiritus et litera: circulus aureus, qui anteriorem et posteriorem partem complectitur, indicat, quod omnis scriba doctus in regno coelorum de thesauro suo nova profert et vetera. Caveat ergo diligenter Episcopus, ne prius velit esse magister, quam norit esse discipulus, ne si coecum coecum duxerit, ambo in foveam cadant. Scriptum est enim in propheta (Osea): Quia tu scientiam*

repulisti, ego te repellam, ne sacerdotio fungaris mihi. Hae diversae Mitrarum species non inutiliter, non sine ratione ab Ecclesia statutae sunt, sed vel varias plus minusve dierum aut actionum solemnitates possunt indigitare vel etiam temporis et Ecclesiae aut moestitiam aut luctum. Prima, quae aliis pretiosior est et ornatio, in solemnioribus diebus et actionibus adhibetur et si in eadem primaria aut solemnii actione, ut in Missa solemnii, ea secundi quoque generis adhibetur Mitra, illa prima in aliquibus Missae partibus nihilominus adhibetur et ea Episcopi aliquibus in actionibus ornantur ut in lotionibus, in benedicendo populo etc. Hinc colligi possit secundi generis Mitram, scilicet auriphrygiatam, hoc in casu, si ea utuntur, licet minus pretiosa sit, ad commoditatem Episcoporum, quia levior est, eam adhiberi, ne ipsi, cum hymni angelici aut symboli cantus (quibus praesertim temporibus ea adhibetur) longe protrahitur, dum mitrati sedent, molestiam accipiant. Tertia demum, quae simplex est et linea, adhibetur in functionibus, quae moestitiam luctumque redolent, ut in exorcismis, in processionibus poenitentiae, ferialibus Quadragesimae diebus aliisque, quibus Episcopi vel Cardinales (qui propria suae dignitatis, ut innui, utuntur) praesente Summo Pontifice Mitris ornantur. De vario hoc Mitrarum diversarum usu et variis sive temporibus sive diversis ritibus accommodato audiatur ipse Durandus in suo *Ration. div. off. lib. 3. cap. 13. n. 6.*, quibus comprobatur pro diversis temporibus diversi generis Mitras adhiberi. *Sane, scribit, Mitra aurifrisata utendum est a Pascha usque ad Adventum et a Nativitate Domini usque ad Septuagesimam in omnibus festis duplicibus et novem lectionum totius anni (nisi in festo Innocentium*

et in Dominicis praedictorum temporum) et generaliter quaecumque Gloria in excelsis et Te Deum laudamus dicuntur... In aliis vero temporibus regulariter non auriphrisata sed simplici utendum est, videlicet ab Adventu ad Nativitatem... Item in festis trium lectionum illius temporis et in omnibus vigiliis, in quibus jejunium celebratur, et quatuor temporibus et in rogationibus, item in Officio Defunctorum. Ex ordine romano pariter evincitur sicut triplex Mitrae species sic et diversus pro diversis temporibus usus. Plurima his addenda essent, sed haec videri possunt in allatis auctoribus, quibus addo et Cangium et Spalmannum et Baquillotum. Jam quaedam ornamenta et honoris praeclariora insignia jure Episcoporum, inter quae et Mitra recensetur, a variis saeculis per privilegium et aliis a Summis Pontificibus concessa fuerunt quibusdam Canonico-rum Collegiis, Abbatibus ac Praelatis Episcopis inferioribus vel ob rem aliquam praeclare gestam erga s. Sedem vel ad distinctionem aliarum Ecclesiarum ob peculiaris ipsius Ecclesiae antiquitatem vel etiam ut splendidiori per haec honoris et decoris signa apparatu divini cultus majestas magis eluceret et Fideles per hunc ipsum externum Ministrorum ornatum ad rerum altissimarum contemplationem excitarentur. Sed cum non semel eveniret, ut ii, qui singulari modo his privilegiis honestati essent, latius accepta privilegia et honores interpretando, majora sibi concessis arrogarent et terminos concessionis excederent, ita contra concedentis voluntatem agerent, ordinem perverterent et abusus inducerent, s. Rituum Congregatio modum aliquem huic quorundam libertati ponere ex munere statuens et Pontificorum diplomatum violationes vel praecavere vel

continere, singulari decreto declaravit sub die 27. Augusti 1822, quae Pontificalia sint privilegia, quod adprobavit confirmavitque fel. rec. Pius VII., qui Praedecessorum suorum Pontificum Alexandri VII. et Benedicti XIV. exemplo inhaerens peculiarem etiam Constitutionem edidit sub die 4. Julii anni 1823 cujus initium est: *Decet Romanos Pontifices*. Hac, ut ii, quibus aliquod hujusmodi privilegiorum ante fuerit concessum, statutis legibus continerentur neve illorum jura laederentur, ad quos inspecto ecclesiasticae Hierarchiae ordine hujusmodi insignia stricto-pertinerent sensu, neque in posterum alii inducerentur abusus et omnis perturbationis, quaerimoniae et dissidiorum tolleretur occasio, hac, inquam, et memoratum S. R. Congregationis decretum confirmat et Praedecessorum suorum leges et statuta quoad usum Pontificalium Praelatis Episcopis minoribus aliisque concessa sapientissime renovavit, jus ut suum sartum tectumque Episcopis servaret, ne quid per illimitatum privilegiorum usum praescriptos in privilegiis ipsis terminos praetergrediendo episcopalis dignitatis splendori detraheretur. Cum autem tam in memorato decreto, quo privilegia Pontificalium declarantur, quam in dicta Pii VII. Constitutione statuatur, ut ii, qui amplioribus gauderent privilegiis, peculiaria sua jura ad s. Congregationem perpendenda deducerent, ut inde de illis juxta canonicarum sanctionum opportune posset decerni, Ecclesia Metropolitana Barenensis Summi Pontificis mandatis obtemperans privilegia sibi indulta illico deposuit, sed ad vitandam quamcumque aliorum admirationem ob repentinam hanc insigniorum dimissionem preces porrexerunt pro usu privilegiorum, quibus gaudebant, quae a fel. rec. Leone XII. benigne concessa iterum fuere.

Laudabilis haec Canonicorum Barenisium obedientia confirmationem privilegiorum quasi promerita est, quae simul ostendit legitime eos concessis privilegiis uti et a statutis legibus non declinasse. Quo factum est, ut iisdem postulantibus et Rmo Archiepiscopo ipsis favente sacra Congregatio quoque *pro gratia confirmationis* rescripsit. Unum tamen exceptit, usum nempe Mitrae auro contextae, ut Decreti et Constitutionis statutis eorumque fini gratiae confirmatio responderet, qui in eo praecipue situs est, ne quis ex Praelatis Episcopis minoribus, si forte aliquibus Pontificalium privilegiorum gaudeat, illorum jura laedat. Vidimus supra ex diversis Mitrarum speciebus et antiquissimo eorum usu, quid ad Episcopos spectet, quid aliis conveniat, qui ex privilegio Mitra utuntur. Cum itaque Canonici Metropolitanae Barenensis ex privilegio ea utantur, non alia uti possent, nisi memorata, nempe simplici ex tela alba cum sericis laciniis, ea nempe, quae a decreto sub num. 8. describitur.

Vd.: *Mitra Dignit. et Can.* decr. num. 4657 et p. 622.

Pisana.

Perantiquae nonnullae consuetudines servabantur in Metropolitana et Primatiali Ecclesia Pisana nonnullaque privilegia accedebant ipsius Ecclesiae Archipresbytero ad ejusdem dignitatem coonestandam. Sed quum generalibus rubricis ac dispositioni Caeremonialis Episcoporum adversarentur, Reverendissimus Archiepiscopus percipiens, ad sui animi tranquillitatem, ut in suo quidem robore sed legitima auctoritate consuetudines ipsae et privilegia persisterent, sacrorum Rituum Congregationi dubia super iisdem enodanda proposuit sub die 12. Novembris superioris anni 1831 sacraeque Congregationis res-

pona a Sanctissimo Domino Nostro Gregorio XVI. Pontifice Maximo confirmata fuere sub die 18. ejusdem mensis et anni. Cognito Congregationis Rituum sensu eoque Capitulo recensitae Ecclesiae pandito, dum Canonici Primatialis et metropolitanae ad omnia exequenda se paratos profiterentur, denuo supplici prece Sanctitatem Suam exorare ut sibi liceret expostularunt. Eidem itaque Sanctissimo Domino Nostro supplicarunt, ut super sequentia jam proposita dubia saltem posset servari solitum, nimirum: 1) Utrum ferendus sit ritus numeri, ordinis et loci cereorum seu candelarum in persolvendis officiis tenebrarum ab Ecclesiae Pisanae Capitulo servari solitus? 2) Laudatae Ecclesiae Primatialis Canonici dum a propria residentia ad illam vel ab illius janua ad propriam sedem archiepiscopalem Archipraesulem in cappa accedentem comitantur, juxta sublatum morem Canonicorum Ravennatensium, bini post crucem archiepiscopalem ante ipsum Antistitem progrediuntur. Ad hanc tuendam consuetudinem maximi roboris esse perhibetur veterum picturarum testimonium et perennis traditio a majoribus accepta, adeo ut praesumatur hic usus ab eo tempore inchoatus, quo ab Urbano Papa II. haec Primatialis Ecclesiae metropolitanae dignitatem recepit. Quaeritur igitur: utrum recensita consuetudo servanda necne sit? 3) Utrum Dignitates, Canonici, Parochi et Sacerdotes tum Ecclesiae Primatialis tum aliarum Ecclesiarum Dioecesis Pisanae adigi debeant ad induendum superpelliceum cum stola in administratione Sacramentorum juxta Rituale Romanum deposita Cappa vel Mozzetta vel Caputio? 4) Utrum usus ab Archipresbyteris Pisanis invecus in sacris functionibus ritu pontificali peragentibus redigi debeat ad limites Indulti

pontifici? Sanctitas Sua, audita relatione ab Eminentissimo et Reverendissimo Domino Cardinale Carolo Maria Pedecini Episcopo Praenestino et sacrorum Rituum Congregationi Praefecto facta habitaque ratione Caeremonialis Episcoporum legem a Summis Pontificibus Clemente VIII., Innocentio X. et Benedicto XIV. latam et confirmatam hujusmodi indolis esse, ut a nulla contraria consuetudine abrogari valeat, accedentibus praesertim non paucis sacrorum Rituum Congregationis Decretis, ad tramites ejusdem legis dispositionis generalis confirmando responsiones omnes resolutionesque recensitis dubiis ab ipsa s. Congregatione datas de speciali gratia annuit solummodo quoad ampliationem privilegiorum Archipresbyteri Primatialis et Metropolitanae Ecclesiae Pisanae praeter id, quod jam a sa. me. Clem. Papa XII. Archipresbyteris indultum est, nimirum ut ipse in eccl. Functionibus uti deinceps valeat faldistorio sine gradu aliquo, sed cum solo tapete seu strato super Presbyterii pavementum; concessit insuper illi usum canonis, presbyteri assistentis, Palmatoriae et Mitrae aurifrigiatae atque ut in fine Missae impertiatur trinam benedictionem: vetuit tamen hujusmodi Palmatoriae et Mitrae aurofrigiatae usum atque ut non possit impertiri trinam benedictionem praesentibus Archiepiscopo vel Nuncio apostolico vel sanctae Romanae Ecclesiae Cardinali, magis Legato a Latere, quae vetita sint Archipresbytero, semper adhibita eorum ventia, sicut et salutatio Populi *Pax vobis* ususque Baculi pastoralis. In hisce omnibus privilegiorum ampliationibus Eadem Sanctitas Sua legem adjecit, ut antequam iisdem Archipresbyter Pisanus potiatur, expediri faciat Literas apostolicas in forma Brevis in similibus expediri solitas. Contrariis non obstantibus quibuscum-

que. Die 12. Decembris 1832. num. 4696.

Lucerina.

Capitulum et Canonici regiae Cathedralis Lucerinae praecedentibus annis novo illius Ecclesiae splendiori et ornamento prospicientes SSmo D. N. Gregorio Papae XVI. humillime supplicarunt, ut memoratum templum antiquitate ac majestate celebre Basilicae Minoris titulo insignibusque decorare dignaretur ipsosque Canonicos Pontificalium usu ad instar Abbatum in s. peragendis officiis ornare. Benigne clementerque a Sanctitate Sua excepto supplici Libello per apostolicas Literas in forma Brevis expeditas die 8. Aug. 1834. Cathedrale Templum Lucerinum Basilicae Minoris Titulo fuit decoratum et Pontificalium usus S. R. C. auctoritati et iudicio ab eadem subjectus fuit, quae in ordinariis comitiis ad Quirinale Aedes die 6. Sept. ejusdem anni 1834 coadunata re mature diligenterque discussa *negative* rescribendum censuit. Quum autem recensitis in literis generice sermo institueretur de privilegiis, gratis, praeeminentis, exemptionibus, indultis, quibus aliae Basilicae Minores utuntur, harum literarum Secretarium Canonici adiverunt postulantes, ut sibi significaretur, quidnam privilegiorum, gratiarum caeterorumque praemissorum nomine veniat, quibus, dum Titulo Basilicae Minoris Ecclesia aliqua decoratur, illius Canonici honestantur. Nulla apposita declaratione recepta per alium supplicem Libellum S. R. C. humillime supplicaverunt, ut sibi significaretur quid eorundem verborum seu vocum nomine veniret atque hoc potissimum fine, ne aut concessionis fines ipsi excederent aut aliquid ex concessis adimerent; atque in ordinariis comitiis iterum ad Vaticanas Aedes die 12. Martii vertentis anni

coadunatis rescriptum supplici Libello fuit: *Dilata et exquiratur Votum Magistri Caeremoniarum.* Omnibus propterea rite postmodum dispositis panditoque hujusmodi Magistri Caeremoniarum voto, quod fuit etiam typis cusum, ut prae omnium manibus haberetur, in ordinario demum coetu ad Quirinales Aedes infrascripta die coadunato, ad relationem Emmi et Rmi Card. Jacobi Brignole Ponentis, S. C. re mature diligenterque discussa ac rite librata rescribendum censuit: „Juxta Votum Magistri Caeremoniarum excepta palmatoria; declaravit nimirum nomine privilegiorum, gratiarum, praeeminentiarum, exemptionum, indultorum ceterorumque similium, quae continentur in Literis apostolicis in forma Brevis expeditis favore alicujus Ecclesiae ad gradum Basilicae minoris elevatae venire Conopaeum, omni tamen auri et argenti ornatu ab eo excluso, tintinnabulum et usum Cappae magnae.“

Atque ita declaravit ac servari mandavit. N. 4781. Die 27. Aug. 1836.

NOTA GARDELL. AD HOC DECRETUM.

Quibus honoribus, quibus privilegiis quibusve praerogativis honestatae sint basilicae sive majores sive minores incertum sane est, et quod sciam et quod legerim apud Lyturgicos nullus fortasse inter scriptores reperitur, qui de hoc fuse saltem appositeque tractet. Scriptores enim qui de Basilicis agunt, toti in eo plerumque sunt ut vel vocis etymologiam inquirant vel ex profano sacrum illarum usum memorent vel internam externamque illarum formam, structuram, ornatum, magnificentiam, splendorem describant atque hinc nihil ab illis decerpi aut sumi potest, quod nostro huic proposito possit accommodari.

Dixi initio incertum omnino esse quibus privilegiis, gratis etc. Basilicae

gaudeant; nam, ut plurimum, non gaudent privilegiis et praerogativis, quae intrinsece et absolute iis debentur, sed iis, quae ipsis per varia tempora concessa fuerunt ac proinde non omnia omnibus communia sunt; unde reipsa videmus quasdam privilegiis et honorificentiae insignibus gaudere, quibus aliae prorsus carent. Id autem ex eo evenit vel quia Ecclesiis quicquid ob earum antiquitatem et celebritatem aliquid prae aliis concessum fuit vel quia Summi Pontifices alias prae aliis honestatas voluerunt ob aliquod singulare et praeclarum in Christi Ecclesiam facinus vel in ipsos Romanos Pontifices benefacta vel quia Clerus ipse optime de Ecclesia et Pontificibus meritis decorari singulariter dignus habitus fuit. Hinc est quod ipsae episcopales Ecclesiae nonnullae hoc illove privilegio gaudeant et Episcopi ipsi, dum Sacrum solemniter agunt aliquo in altari, ipso insigni utuntur, quo anteacti temporis vel civitatis vel Episcopi praeclara gesta in memoriam revocentur.

In tanta rerum obscuritate, in tanto auctorum silentio, si quid statui hac in re poterit, id totum vel ex praecellentia Basilicarum super aliis Ecclesiis vel ex aliarum minorum Basilicarum exemplum componi, et quod ipsi non debetur intrinsece et absolute quoad honorificentiae insignia, ex iis, quae aliis concessa sunt et ipsi concedatur ne Literarum apostolicarum verba inutilia ipsi reddantur et specie tantum data concessio habeatur, quod suspicari nefas esset.

Ut de excellentia Basilicarum prae aliis Ecclesiis aliquid dicam, Basilica, si ejus perquiremus etymologiam, regiam sive regis domum significat. Apud gentiles ad publica peragenda negotia quasi diversorium erat, de quo Seneca *lib. 3. de ira cap. 33.* „*Fremitu judiciorum Basilicae reso-*

nant.“ Erat locus ad jus dicendum; sic apud Plinium accipitur *lib. 6. ep. 33.*: *Sedebant judices centum et octoginta . . . ingens utrinque advocatorum et numerosa subsellia, adstantium corona latissimum iudicium multiplici circulo ambibat. Ad hoc stipatum tribunal atque etiam ex superiori Basilicae parte, qua foeminae qua viri, et audiendi, quod erat difficile et visendi studio imminebat.*

Has postmodum Christiani Basilicas in Ecclesias et ex profano ad sacrum usum et in locum ad divina peragenda officia converterunt. Unde apposite scribit Isidorus *lib. 5. originum. Basilicae prius vocabantur regum habitacula, unde et nomen habent: nunc autem ideo Basilicae divina templa nominantur quia ibi regi omnium Deo cultus et sacrificia offeruntur.* Hinc Antonius in gratiarum actione pro suo Consulatu: *Basilicae olim, inquit, negotiis plenae, nunc votis pro tua salute susceptis.* Dicitur etiam Basilica, quae templum etiam gentilium prius erat et sic vocata et postea Deo vero consecrata. Hinc Ennodius in consecratione Basilicae apostolicae, ubi templum fuit idolorum, scribit: *Veni ergo, piissime Domine et ad consecrationem operis tui plenus illabere vice humani per baptismum pectoris purgentur haec templa turpi hactenus dedicata patrocinio; et s. Augustinus de civitate Dei templum Vaticanum Basilicam amplissimam appellavit.* Differentia erat inter templa et Basilicas; in templis enim columnae, quibus illa ornabantur in externa parte, in Basilicis vero in interna positae erant. Basilicae apud Christianos initio quoad religiosum cultum aliqua ratione a templis differebant. Nam illae plerumque singulariter ad Sanctos, praesertim Martyres colendos statuae erant; templa vero ad sacra celebranda mysteria erant destinata. Ex quo